

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение «Черемшанская средняя общеобразовательная школа имени полного Кавалера Орденов «Боевой Славы» Насыбуллина Ислама Насыбулловича» Апастовского муниципального района Республики Татарстан

***Унарлы вакланмаларны
натураль саннарга тапкырлау***

Математика һәм информатика
укытучысы Ф.Г. Сафарованың
5 класс өчен ачык дәрес планы

2012-2013 уку елы

**«Унарлы вакланмаларны натураль саннарга тапкырлау» темасы буенча.
5 класс**

Дәреснең максаты:

- Унарлы вакланмаларны натураль саннарга тапкырлау кагыйдәсе белән таныштыру һәм унарлы вакланмаларны натураль саннарга тапкырларга өйрәтү.
- Бер-береңне хөрмәтләү хисе, хезмәт сөючәнлек тәрбияләү.
- Логик фикер йөртү эшчәнлеген, активлыкларын үстерү, математика фәненә кызыксыну уяту.

Җиһазлау:

Экран, мультимедийный проектор, магнит такта, карточкалар.

Дәрес барышы:

1. Оештыру өлеше.

Сәламләү.

Укытучының кереш сүзе:

Балалар, без сезнең белән “Натураль саннар. Натураль саннарны кушу һәм алу, тапкырлау һәм бүлү”, “Гади вакланмалар. Ваклаучылары бертөрле булган вакланмаларны кушу һәм алу”, “Унарлы вакланмалар. Унарлы вакланмаларны кушу һәм алу” темасын өйрәнүне төгәлләдек. 5 класста бик күп яңа төшенчәләр белән таныштык. Әмма без әле өйрәнмәгән тагын бик күп яңа, кызыклы мәсьәләләр бар. Яңа үрләргә ирешү максатыннан без бүген сезнең белән Диңгез буйлап сәяхәتكә кузгалырбыз. (Слайд 1)

Сәяхәтне әкият белән башлап җибәрәсем килә. «Борын–борын заманда бер бик комсыз патша яшәгән. Ул үзенең байлыгы һәм дәрәжәсе белән мактанырга яраткан. Көннәрдән бер көнне патша авырып урын өстенә егыла. Һәм патшадан, аның иң акыллы вәзире: «Я, падишаһ, җавап бир инде, тормышта иң мөһиме нәрсә икән: байлыкмы, әллә дәрәжәме?» - дип сораган.(Слайд 2)

Бу сорауга җавапны сәяхәт вакытында утрауларның берсендә табарбыз. Юлыбызда бик күп каршылыклар очрар. Ә безгә аларны җиңәргә, авырлыкларга бирешмәскә кирәк булыр. Кузгалабызмы? Хәерле сәгәтьтә!

1. Беренче тукталыш. (Идел елгасы 5 диңгезне тоташтыра. Урамда кыш булганлыктан, Казан шәһәрненән үк су юлы белән китеп булмый. Юлны самолет белән башлыйбыз. Ә аэропортка юл “универсиада авылы” яныннан үтә. (Слайд 3). 2013 елның 6 – 17 июль көннәрендә Казанда “Универсиада – 2013” үтәчәк. Моңа эзерлек эшләре күптәннән бара. Бу көннәрдә Казанга 13 меңнән артык спортчы, 100 меңләп турист, башка шәһәрләрдән 5 000 волонтер киләчәк (аларның гомуми саны 20 000 булачак). Спортчылар һәм тамашачыларның иминлеген 3 меңләп полиция һәм эчке эшләр хезмәткәре саклаячак.)

2. Төгәллек аэропорты (Слайд 4). **Безгә хәзер мисалларны дәрәс эшләп самолетны җирдән күтәрәп җибәрергә кирәк. Разминка. “Ялгышмыйм” уены.**(1 мин). (Слайд 4)

Кузгалып киттек. Очабыз. (Слайд 5) Әгәр сез мисалларны дәрәс эшләп, таблицаны дәрәс тутырсагыз, дөньядагы иң биек тау түбәсенә исем укый алырсыз:

0,9 + 0,12	У	7,9 - 3,5	Н	5,43 + 0,07	Ж
5 - 4,81	О	10 - 6,7	М	9 - 0,9	Л
3,1 + 2,01	Г	4,8 + 5,2	А	0,5 + 0,5	Д

1	5,5	0,19	3,3	0,19	8,1	1,02	4,4	5,11	3,3	10

Әйе, бик дәрәс, Бу - Джомолунгма. Аның икенче төрле исеме дә бар - Эверест.

II. Яңа тема. (Слайд 6) Хәзер без сезнең белән аның биеклеге һәм беренче тапкыр анда кайчан күтәрелгәннәр икәнлеген исәпләп табарга тырышырбыз.

Аның биеклеге: $2, 212 * 4$ (км) **(8,848км)**

Вақыты: $21,4 * 90$ **(1953 ел)**

Шушы мисалларга карап, бүгенге дәреснең темасын әйтегез әле. Бу тапкырчыгыш. Монда унарлы вакланма һәм натураль сан бар. Димәк, безнең бүгенге тема: **«Унарлы вакланмаларны натураль саннарга тапкырлау».**

Беренче мисалны кушу ярдәмендә дә башкара алабыз:

$$2,12 * 4 = 2,212 + 2,212 + 2,212 + 2,212 = 8,848 \text{ (км)}$$

(Слайд 7) Икенче мисалны эшләү өчен әйдәгез дәреслекнең 204 битеннән кагыйдәне карыйк:

Кагыйдә: Унарлы вакланмаларны натураль саннарга тапкырлау өчен:

- 1) аны, өтергә игътибар итмичә, шул санга тапкырларга;
- 2) унарлы вакланмада өтер белән ничә цифр аерылган булса, килеп чыккан тапкырчыгышта да уңнан шулкадәр цифрны өтер белән аерып куярга кирәк.

(Слайд 8) $21, 7 * 90 = 1953$ ел

Унарлы вакланмаларны 10, 100, 1000 һ.б. саннарга тапкырлау өчен:

Тапкырлаучыда берәмлектән соң ничә нуль булса, бу вакланмада өтерне шулкадәр цифрга уңга күчерергә кирәк. (Слайд 9)

III. 3. Игътибарлылык порты. (Слайд 10) Без юлда үз-үзеңне тоту кагыйдәләрен ничек беләбез икән, хәзер шуны тикшереп китәрбез.

1. Төшөп калган сүзләрне языгыз.

Унарлы вакланмаларны натураль саннарга тапкырлау өчен:

- 1) аны, _____ игътибар итмичә, шул санга тапкырларга;
- 2) унарлы вакланмада өтер белән ничә цифр аерылган булса, килеп чыккан тапкырчыгышта да _____ өтер белән аерып куярга кирәк.

Унарлы вакланмаларны 10, 100, 1000 һ.б. саннарга тапкырлау өчен:

тапкырлаучыда берәмлектән соң _____ булса, бу вакланмада өтерне _____ күчерергә кирәк.

2. Тиешле урынына өтерне куегыз. (Слайд 11)

$$\begin{array}{r} \text{а) } 1,679 \\ \times \quad 6 \\ \hline 10074 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{б) } 16,625 \\ \times \quad 4 \\ \hline 66500 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{в) } 62,04 \\ \times \quad 7 \\ \hline 43428 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{г) } 723,1 \\ \times \quad 5 \\ \hline 36155 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{д) } \times 0,48 \\ \quad 37 \\ \hline 336 \\ + 144 \\ \hline 1776 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{е) } \times 4,8 \\ \quad 37 \\ \hline 336 \\ + 144 \\ \hline 1776 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{ж) } \times 0,048 \\ \quad 37 \\ \hline 336 \\ + 144 \\ \hline 1776 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \text{з) } \times 0,0048 \\ \quad 37 \\ \hline 336 \\ + 144 \\ \hline 1776 \end{array}$$

4. Житезләр ярымутравы. (Слайд 12) Утрауга кайчанрак барып житәбез, вақытны чамалау өчен безгә юлның озынлыгын белергә кирәк. Кем тизрәк мәсьәлә эшли. (Слайд 12) Мәсьәлә №1312. Автомашина 48,4 км/сәг тизлек белән 3 сәг, 56,6 км/сәг тизлек белән 5 сәг барган. Шушы вақыт эчендә автомашина күпме юл үткән?

$$48,8 * 3 + 56,6 * 5 = 429,4 \text{ (км)}$$

5. Төзүчеләр утравы. (Урында эшиләр) (Слайд 13)

- Нәрсә исәпләргә?

- Нәрсә ул периметр?
- Алтыпочмакның яклары турында нәрсә бирелгән?
- Бу алтыпочмакның периметрын ничек табарга?
- Исәпләгез.
- Жавапны әйтегез.

$$9,76 * 6 = 58,56$$

6.Физкультминут.(слайд 14)

7. «Юнәлеш сайлау» култыгы. (Слайд 15) Такта янында эшләү.

Биремнәр бирелә. а) $125,67 * 12,567$

б) $7,4 * 7,399$

Һәр группадан такта янына берәр укучы чыга. Чагыштырыгыз, кайсы зуррак .

< ДӘРӘЖӘ

> БЕЛЕМ

= БАЙЛЫК

Алда юл күрсәткече тора. Уң якка күбрәк. Димәк җаваплар безгә уңга барырга боералар.

Ә анда безне БЕЛЕМ иле көтә.

8. “БЕЛЕМ” иле. Дәфтәрдә эшләү.

1. Тапкырлауны башкарыгыз.

а) $37,96 \cdot 10 =$ _____

г) $140,548 \cdot 100 =$ _____

б) $0,39 \cdot 100 =$ _____

д) $0,0001 \cdot 1\,000 =$ _____

в) $5,358 \cdot 10 =$ _____

е) $3,4598 \cdot 10\,000 =$ _____

2.Таблицаны тутырыгыз

а)

×	10	100	1 000
7,48			
0,19			
4,5			

б)

×		10	
5,6	560		
		83,4	
0,89			890

8.Балыкчылар яры. (Слайд 17).

Магнитлы тактага балыклар куелган. Һәр группадан берәр укучы чыгып тамгалы «балыкларны тоталар». Балыклар артына мисаллар язылган. Укучылар чиратлап тактада эшли, ә калганнар урында. Балыклар гади балык түгел, аларда безгә кирәкле сүз яшерелгән.

$$\begin{array}{r} \times 6,34 \\ \underline{\quad 9} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \times 8,362 \\ \underline{\quad 3} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \times 41,56 \\ \underline{\quad 7} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \times 1,396 \\ \underline{\quad 9} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \times 0,037 \\ \underline{\quad 18} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \times 0,0067 \\ \underline{\quad 19} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \times 8000,2 \\ \underline{\quad 8} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \times 800,02 \\ \underline{\quad 80} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \times 80,002 \\ \underline{\quad 800} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} \times 0,36 \\ \underline{\quad 50} \end{array}$$

Укучылар «Сәламәтлек» дигән сүз төзиләр. Димәк безнең һәрберебезгә дә нәрсә кирәк икән? (Слайд 17)

IV. 9. Дәресе йомгаклау.(Слайд 18) *Билге кую.*

- ✓ Сөз бүгенге дәрестә нәрсә эшләргә өйрәндегез?
- ✓ Унарлы вакланманы натураль санга тапкырлау нәрсә дигән сүз?
- ✓ Унарлы вакланманы натураль санга ничек итеп тапкырлыйлар?
- ✓ Унарлы вакланманы 10 га, 100 гә, 1000 гә ничек тапкырларга?
- ✓ Сөзгә дәрәс ошадымы?
- ✓ Нәрсәләр сезнең исегездә калды?

10 . Өй эше бирү. №1330, 1331 (207 бит) (Слайд 19)